

LES BRIGADES INTERNACIONALS

Agustí Centelles, fotògraf

Arxiu Centelles

Arribada dels Brigadistes a Barcelona

7/09/1936

París-Perpinyà (tren), Perpinyà-Figueres (bus), Figueres Barcelona (tren)

Arxiu: Centelles, Foto: **Agustí Centelles**

El 18 de juliol del 1936, un grup de militars rebels entre els quals hi havia el general Franco es van alçar contra el govern democràticament constituït de la República espanyola. L'Alemanya nazi i la Itàlia feixista li van donar suport mentre que França i Gran Bretanya, amb el vistiplau dels Estats Units, van optar per la no-intervenció.

Aquests fets van propiciar que la Internacional Comunista, a París i Moscou es replantegés com podia ajudar la República, i va ser llavors quan el Komintern, el dia 18 de setembre, reunit a Moscou va decidir impulsar que voluntaris d'arreu del món, anessin a Espanya, i s'incorporessin a l'exèrcit republicà.

Uns 35.000 brigadistes procedents de 50 països diferents van integrar aquest gruix de voluntaris, la majoria comunistes, als quals cal sumar uns 2.000 voluntaris relacionats amb les milícies anarquistes i pousistes i amb el personal sanitari. L'equip sanitari estava compost per 170 metges, 34 dels quals eren espanyols. El personal auxiliar l'integraven 280 dones, de procedències diverses: 55 eren franceses, 51 nord-americanes, 32 espanyoles, 30 alemanyes, 26 angleses i 21 poloneses.

La majoria dels brigadistes, uns 10.000, eren francesos. Els seguien, en nombre, els italians i els polonesos -més de 3.000 de cada nacionalitat-, prop de 3.000 nord-americans -entre els quals es comptaven uns 200 afroamericans-, 2.300 britànics, 2.000 alemanys, 2.000 balcànics, 1.700 belgues, prop de 1.000 canadencs, un miler de sud-americans -la majoria cubans- i 800 suïssos. El contingent es va completar amb apàtrides i gent procedent d'altres nacionalitats entre les quals hi havia txecs, bàltics, escandinaus, holandesos, portuguesos i xinesos.

Amb aquesta composició, els idiomes d'ús a les brigades van ser, a més a més del castellà, el francès i l'alemany, seguit de l'anglès i el rus.

Un considerable nombre de brigadistes era d'origen jueu, els quals entenien la lluita contra els feixistes d'Espanya com una lluita pròpia, ja que el feixisme representava un perill imminent contra les minories de tot Europa.

Tenien diferents procedències socials, des d'intel·lectuals a proletaris passant per sindicalistes, metges, artistes, excombatents

Font: *Gran Atlas Histórico, Ebrisa*. Ed. Planeta, 2006

de la Primera Guerra Mundial, afroamericans i orientals naturals de suburbis de Nova York, estudiants universitaris, escriptors, etc.

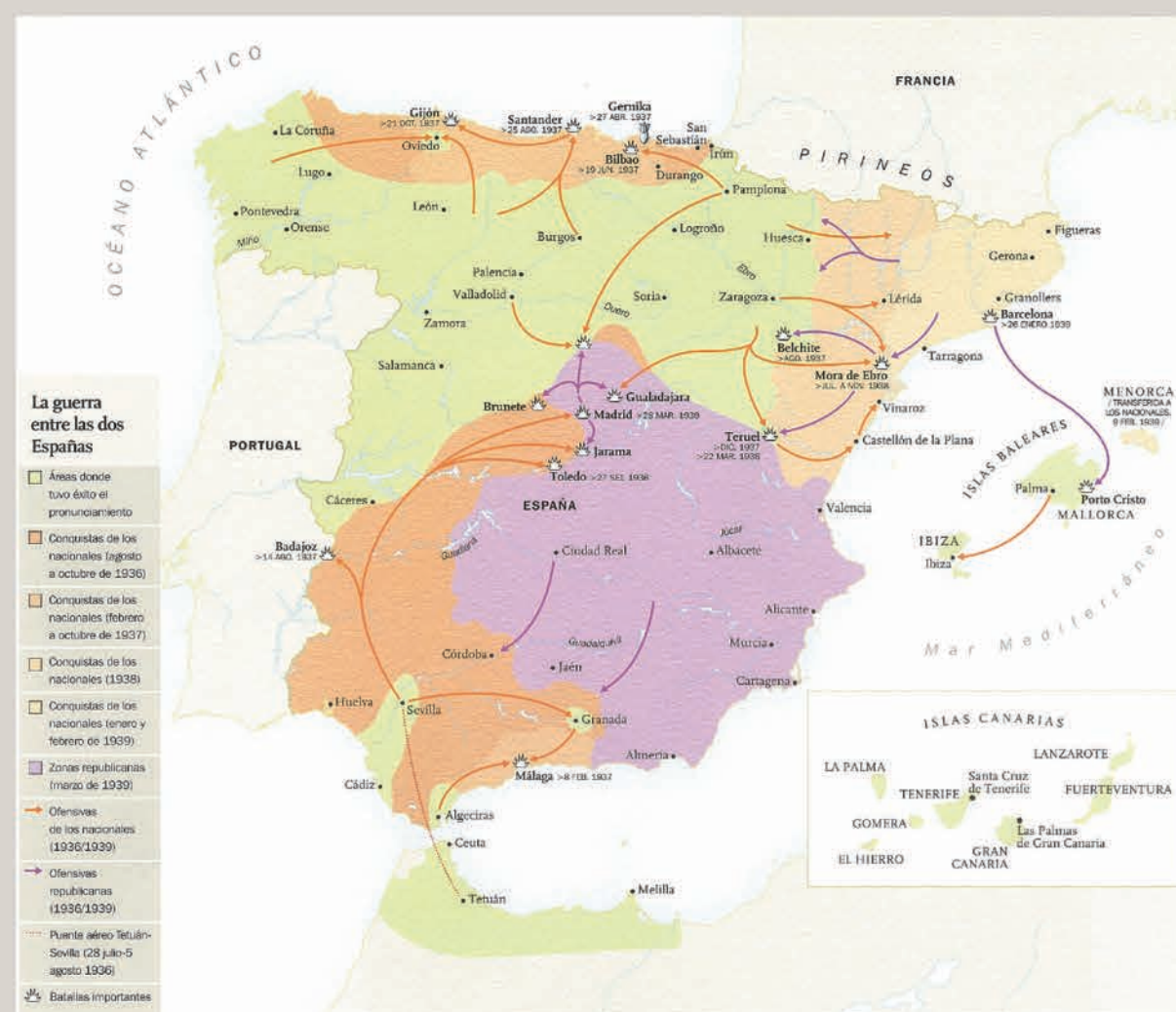
La raó que preval en la formació de les Brigades Internacionals va ser participar en una guerra per aturar l'expansió del feixisme per Europa i, per extensió, arreu del món.

Durant la guerra no hi va haver mai més de 15.000 brigadistes simultàniament en acció a l'Espanya republicana. Sempre van lluitar com a tropes de xoc i, com a conseqüència d'aquesta circumstància, n'hi van morir uns 10.000. Aquesta xifra representava més d'un 3,3% dels aproximadament 300.000 caiguts en combat dels dos bàndols durant els dos anys de la guerra. En el cas dels canadencs, la proporció de les baixes va arribar al 50%.

COMIAT

25 d'octubre del 1938. Antic Balneari Villa Engràcia: Hospital militar L'Espluga de Francolí

El dia 25 d'octubre del 1938, els brigadistes integrants de l'exèrcit de l'Ebre, es van acomiadar a l'indret aleshores conegut com Villa Engracia -l'actual alberg Jaume I-, procedents de l'estació de Marçà.

Arxiu fotogràfic del Museu de la Vida Rural. Fons Cal Biel
Foto: Ramon Martí

Font: *Gran Atlas Histórico, Ebrisa*. Ed. Planeta, 2006

“A les dues de la matinada vaig marxar de Marçà cap a l'estació sota una violenta tempesta. Als cinc minuts de sortir ja estava xop com un peix. Tota la nit en un vagó amb goteres, sense finestres, una nit horrible, homes insomnes i arraulits, congelats i tremolant, bancs de tercera classe ben durs fins a l'Espluga.”

| *Men in Battle* (Diari personal del brigadista nord-americà Alvah Bessie)

SOLDATS SENSE PÀTRIA

Henry Buckley, fotògraf

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons **Henry Buckley**.

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: **Henry Buckley**.

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: Henry Buckley

“Poblet, un petit poble català, estava situat bastant a prop de la línia de foc...”

El bell dia de tardor arribava a la seva fi, i l'horitzó semblava una làmina de pa d'or. Els canons se sentien nítidament.

Al turó que dominava Poblet s'hi erigia un antic convent religiós. Un immens pati quadrat s'obria al seu interior. De moment estava buit.”

“Els soldats de l'exèrcit republicà s'amuntegaven en atapeïdes files a la terrassa que envoltava i dominava el pati. Els seus ulls atents no miraven el front, sinó que semblaven vigilar la rereguarda, i especialment la sortida de Poblet que es divisava als seus peus.”

Text by **Joseph Kessel**
Copyright Irish Red Cross Society

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: **Henry Buckley**.

De sobte, van agafar els fusells que havien deixat recolzats a la barana de la terrassa. El brogit d'incomptables passes compassades que provenien dels carrerons del poble va amagar la remor dels canons.

La primera columna va sortir de Poblet.

I després una altra, a la qual n'hi van seguir més. Els homes avançaven en formacions de quatre, a intervals regulars, lentament i solemnement.

Text by **Joseph Kessel**
Copyright Irish Red Cross Society

Henry Buckley, fotògraf

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: Henry Buckley

Jean Moral, fotògraf

Copyright Brigitte Moral
SAIF Paris

Copyright Brigitte Moral
SAIF Paris
Foto: **Jean Moral**.

Henry Buckley, fotògraf

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: Henry Buckley

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: Henry Buckley.

La primera fila va entrar al pati immens.

Els oficials espanyols es van dreçar a l'uníson. Una ordre concisa va ressonar enmig del silenci. Els fusells, amb un sol moviment, van reposar sobre les espatlles dels soldats. I després, a la terrassa, homes i armes van romandre immòbils, mentre als seus peus les columnes entraven una rere l'altra, formant un gran quadrilàter al pati.

Aquells homes eren els voluntaris de les Brigades Internacionals i l'exèrcit de l'Ebre els oferia el seu darrer comiat.....”

Text by Joseph Kessel
Copyright Irish Red Cross Society

[..] El pati s'havia omplert, i de sobte no es va veure res més que una amalgama de rostres girats cap a la terrassa d'on sortien els discursos.

Text by **Joseph Kessel**
Copyright Irish Red Cross Society

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: **Henry Buckley.**

Henry Buckley, fotògraf

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: Henry Buckley

Jean Moral, fotògraf

Copyright Brigitte Moral
SAIF Paris

Copyright Brigitte Moral SAIF Paris
Foto: **Jean Moral**

Henry Buckley, fotògraf

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: Henry Buckley

Vicente Rojo
General

Juan Negrín

President de la República espanyola

Enrique Líster

Tinent Coronel

Juan Modesto Guilloto

Coronel Cap de les milícies
comunistes.

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès
Fons: **Henry Buckley**.

Els brigadistes van ser acomiadats pel president de la República espanyola, Juan Negrín, per Juan Modesto Guilloto, coronel i cap de les milícies comunistes, pel general Vicente Rojo i pel coronel Enrique Líster, els quals apareixen en una posició lleugerament avançada. Negrín es va adreçar a les tropes internacionals amb un discurs improvisat però emotiu.

"[...] Lo que ha ocurrido en España ya lo sabéis vosotros, porque también ha sucedido en otros países, aun cuando éstos no han sabido reaccionar como nosotros. Elementos de todos conocidos consiguieron crear una situación en la cual un Estado, un Gobierno legalmente constituido, se encuentra, por la traición y la vileza, sin las defensas necesarias a todo Gobierno y que sólo se encuentra asistido de una masa popular, no preparada para una guerra. Junto a esa gran masa popular, desarticulada y descoyuntada para la defensa,

vosotros habéis contribuido grandemente a que no se sintiera desasistido el pueblo español, porque os veía a vosotros, auténticos representantes de vuestros pueblos, acudir en defensa de nuestra causa y facilitar con vuestra colaboración las grandes tareas de organización que han cristalizado en un magnífico y potente Ejército, hoy ya auténticamente español, que marcha con paso firme y seguro hacia la victoria."

Fragment del discurs del president de la República espanyola. **Sr. Juan Negrín López**
Transcripció de Sara Gómez i Nil Thraby de l'Associació No Jubilem
la Memòria, a partir de les cròniques aparegudes a la premsa de l'època.

Cadascun d'aquells rostres cisellats per la fatiga, visitats per la mort i la fe, marcats amb el segell de la seva raça, devastats pel combat i la

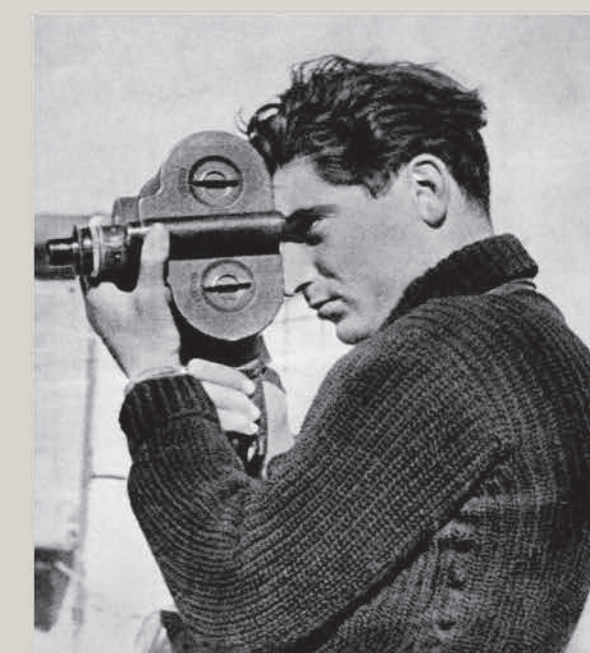
MagnumPhotos/Contacto
RobertCapa©
International Center of Photography

desgràcia, portaven l'efígie d'un destí fora del comú. No n'hi havia cap que no reflectís una eloqüència fosca i terrible. Ni un de sol que no estigués consumit, embuixat, il·luminat.[...]

I, més enllà del seu fervor, es divisaven els verds turons, els campanars de l'antic convent i els núvols desfilant al cel del crepuscle. I llavors va esdevenir quelcom increble.

Quan va parlar el coronel Modesto, un obrer andalús que en aquells moments era el comandant en cap de l'exèrcit de l'Ebre, en molts d'aquells rostres desfigurats i endurits fins a l'extrem, que apareixien entre capots verdosos i ocasionalment embolicats amb benes, en molts d'aquells rostres aparentment insensibles, van començar a brollar llàgrimes.

Magnum Photos/Contacto
Gerda Taro ©
International Center of Photography

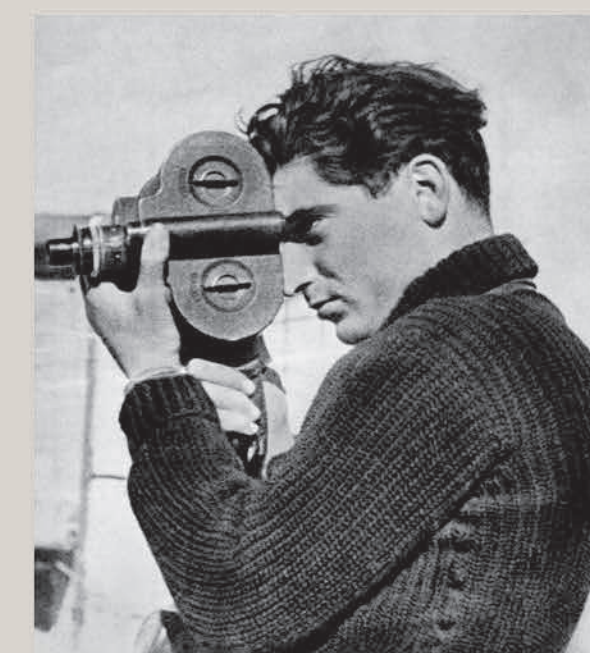

Robert Capa

MagnumPhotos/Contacto
RobertCapa©
International Center of Photography

Text by **Joseph Kessel**
Copyright Irish Red Cross Society

Magnum Photos/Contacto
Gerda Taro ©
International Center of Photography

 Robert Capa

MagnumPhotos/Contacto
RobertCapa©
International Center of Photography

MagnumPhotos/Contacto
RobertCapa©
International Center of Photography

Jean Moral, fotògraf

Jean Moral/Joseph Kessel

Copyright Brigitte Moral
SAIF Paris

Copyright Brigitte Moral SAIF Paris

*[...] Després van beure i van menjar.
[...] Uns eslaus van entonar uns càntics i al seu voltant es va formar una rotllana. Al mig els voluntaris es van posar a ballar unes frenètiques danses. A la primera fila dels espectadors, Modesto, l'andalús, acompanyava aquelles melodies arrauxades i llunyanes amb les seves mans i la seva veu esqueixada de flamenc.*

Text by Joseph Kessel
Copyright Irish Red Cross Society

Copyright Brigitte Moral SAIF Paris

○ Jean Moral, fotògraf

Copyright Brigitte Moral
SAIF Paris

Copyright Brigitte Moral SAIF Paris

De sobte el van voleiar, el van remenar i el van llençar a l'aire com es fa als dormitoris dels internsats.

Havia caigut la nit. Llavors, una per una, nacionalitat per nacionalitat, les columnes de voluntaris van retornar als seus respectius campaments amb els seus camions.

A la llum dels fanals vaig tornar a veure per darrer cop aquells extraordinaris rostres. Entre les ombres, van ressonar cants alemanys, llatins i eslaus. Els vaig sentir durant una llarga estona. Parlaven d'una noble aventura. Ja una llegenda....”

Text by **Joseph Kessel**
Copyright Irish Red Cross Society

Agustí Centelles, fotògraf

Arxiu Centelles

La gent llençava flors als brigadistes
Comiat a Barcelona: 28 d'octubre del 1938
Arxiu Centelles
Foto: Agustí Centelles

COMBAT DEL SOMNI

*Damunt de tu només les flors.
Eren com una ofrena blanca:
la llum que daven al teu cos
mai més seria de la branca.
Tota una vida de perfum
amb el seu bes t'era donada.
Tu resplendies de la llum
per l'esguard clos atresorada.
Si hagués pogut ésser sospir
de flor! Donar-me com un llir
a tu, perquè la meva vida
s'anés marcint sobre el teu pit.
I no saber mai més la nit
que al teu costat fóra esvaïda.*

Fragment de Josep Janés Oliver

ESPAÑA AL DÍA:
BRIGADAS INTERNACIONALES.
*The international brigades
are leaving Republic Spain.*
Laya Films - Filmoteca de Catalunya

AGRAÏMENTS

Arxiu Comarcal Alt Penedès

(Vilafranca del Penedès)

Consell Comarcal de la Conca de Barberà

Jaume Camps Girona

Historiador, Doctorand de la URV

Sergi Centelles Martí

Fill d'Agustí Centelles Ossó

Donal Forde

Secretari General. Irish Red Cross

Luís Garbayo Erviti

Editorial KEN, Pamplona.

Ignasi Martí Estrada

Professor d'Història del Departament d'Ensenyament

Brigitte Planté Moral

Filla de Jean Moral. París

Carles Querol i Rovira

Historiador

Maurici Ribé Llenas

Director de l'alberg de joventut Jaume I de l'Espluga de Francolí.

Ramon Rosich Trullols

Museu de la vida rural de l'Espluga de Francolí.

Josep Sánchez Cervelló

Catedràtic d'Història contemporània de la URV

de Tarragona. Degà de la Facultat de Lletres de la URV.

CRÈDITS

Fons Henry Buckley.

Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès. Brigitte Moral SAIF Paris

RobertCapa@InternationalCenterofPhotography

MagnumPhotos/Contacto

Gerda Taro © International Center of Photography

Magnum Photos/Contacto

Fotos de A. Centelles

Fons particular propietat de Sergi Centelles per exposicions.

"Autoritzo l'exhibició de les imatges, arribada i sortida de les Brigades Internacionals". Exposició de Salt, 2014. Sergi Centelles.

Copyright Irish Red Cross Society

Text by Joseph Kessel reproduced with the kind authorization of the Irish Red Cross Society, Copyright holder

Kessel, Joseph; *L'Heure des châtiments. Reportages 1938-1945*; Éditions Tallandier, 2010; Paris.

Arxiu Fotogràfic del Museu de la Vida Rural

Fons Cal Biel. Fotografia de Ramon Martí

ESPAÑA AL DÍA: BRIGADAS INTERNACIONALES.

The internacional brigades are leaving Republic Spain. Laya Films - Filmoteca de Catalunya.

Coordinació i muntatge:

Mª Assumpta Benaiges Gabriel

Directora del Camp d'Aprenentatge Els Monestirs del Cister